

Sygn. akt II CSK 348/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa M. Z.

przeciwko A. M., B. C. i R. C.

o stwierdzenie nieważności umowy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 grudnia 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 30 grudnia 2014 r., sygn. akt I ACa 929/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powódka M. Z. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 grudnia 2014 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 25 kwietnia 2014 r., którym oddalono powództwo przeciwko A. M., B. C. i R. C. o stwierdzenie nieważności umowy darowizny.

Sąd Najwyższy, oceniając – na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. – skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Powódka oparła wniosek na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne sformułowała w formie pytania: „Czy dopuszczalna jest umowa darowizny pieniędzy z ustanowieniem polecenia przeniesienia praw do mieszkania na skutek czynności testamentowej dokonanej

przez obdarowanego (art. 888 § 1 k.c. w zw. z art. 893 k.c.), a jeśli tak to czy odwołanie testamentu przez obdarowanego i uniemożliwienie wykonania polecenia zawartego w umowie darowizny, może być uznane za niezgodne z zasadami współżycia społecznego w świetle zasady swobody testowania?”. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej ale i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wnioski musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Przedstawione zagadnienie nie spełnia powyższych wymagań. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CZP 101/09 (nie publ.) niedopuszczalne jest przedstawienie takiego zagadnienia prawnego, odpowiedź na które sprowadzałaby się do rozstrzygnięcia danego sporu. Pierwszy człon pytania, zawartego w skardze, wymaga udzielenia odpowiedzi „tak” lub „nie”, co byłoby tożsame z rozstrzygnięciem sprawy. Podobnie drugi człon odnosi się do indywidualnych okoliczności sprawy, a nie interpretacji przepisu zawierającego klauzulę generalną. Przypomnieć zatem należy, że do wyłącznej kognicji sądu orzekającego w danej sprawie należy poczynienie wszechstronnych ustaleń i analiza uwarunkowań danego wypadku, zatem wypełnienie klauzuli zakazującej nadużycia prawa podmiotowego konkretną treścią. Judykatura zgodnie przyjmuje, że zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1998 r., II CKN 928/97, OSN 1999, nr 4, poz. 75, z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94,

nie publ., z dnia 28 listopada 1967 r., I PR 415/67, OSP 1968, z. 10, poz. 210, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1974 r., III PZP 34/73, OSNCP 1975, nr 1, poz. 4). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na wyjątkowy charakter art. 5 k.c., który przełamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej, wskazując, że jej odmowa musi być uzasadniona faktem zachodzenia okoliczności rażących i nieakceptowanych ze względów aksjologicznych, ewentualnie teleologicznych (por. wyrok z dnia 24 kwietnia 1997 r., II CKN 118/97, OSP 1998, z. 1, poz. 3, wyrok z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 286/12, nie publ.). Nie jest zatem dopuszczalne uogólniające wyjaśnienie, czy „odwołanie testamentu przez obdarowanego i uniemożliwienie wykonania polecenia zawartego w umowie darowizny, może być uznane za niezgodne z zasadami współżycia społecznego”. Podkreślić ponadto należy, że ocena czy doszło do nadużycia prawa należy w zasadzie do sądów *meriti* i mieści w granicach dyskrecjonalności sędziowskiej, zatem w postępowaniu kasacyjnym może być kwestionowana wyjątkowo, przy wykazaniu rażącej wadliwości oceny w tym przedmiocie.

Przyczyna oznaczona jako oczywista zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Nie odpowiada temu wymaganiu przedstawione uzasadnienie przyczyny. Powódka motywuje ją naruszeniem zasady nieodpłatności umowy darowizny, jednak nie wykazała aby tak

było w istocie. W ocenie Sądu Najwyższego brak podstaw aby przyjąć oczywistą zasadność skargi w rozumieniu wskazanym wyżej.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. *a contrario* odmówiono przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.